

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 8. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto mesečno K 2'00, polletno K 10'—, četrletno K 35'—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 80'— . — Naročnina se pošilja upravnistvu.

Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo:
Učiteljska Tiskarna, Franciškanska ulica št. 8.

Dopisi se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglaševanje plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 80 v. Pri večkratnem oglaševanju po- pust. — Za odgovor je priložiti znamko.

Telefon številka 118.

Balkanska vojna.

Azijsko vprašanje. »Turka iz Evrope« — to je bilo geslo zadnjih vojn proti Turčiji — toda Turčin je kljub vsemu ostal v Evropi. Sedaj pa se zdi, da mu ni več obstanka in vprašanje je samo še, kako si bodo dediči razdelili njegovo zavoženo gospodarstvo.

Prvi nas se misli, da bi bilo balkansko vprašanje rešeno s tem, da se pusti balkanskim narodom prosto roko — da obračunajo s Turkom. Balkanski narodi naj sami uredijo razmere.

Toda pri tem pride novo vprašanje: Kaj bo s Turkom v Aziji. Saj tudi tam niso sami Turki — tam so Arabci — ki tudi niso prijatelji Turkov. Arabci niso isto, kar so Turki. Arabci so prišli mnogo prej nego Turki v svoje sedanje kraje in so si ustanovili svoj kalifat. Zasedli so Egipt, severno Afriko in so razširili svojo oblast tja do Španije (Mauri) in njih oblast se je razširila daleč po Aziji. — Za njimi pa so prišli azijski Turki, ki so nesli Mohamedovo vero z orožjem v roki v Evropo. Arabci so bili turški podaniki.

Toda Arabci s turško vlado niso bili vedno zadovoljni, saj smo zadnja leta čitali večkrat o arabskih vstajah v Arabiji. Turke in Arabce družijo ena vera — toda drugače se obe plemeni razločujeta. — Turki so imeli oblast nad Arabci in so jo tudi izkoriščali. V turško-italijanski vojni so Turki izrabljali domačine Arabce proti Italijanom, kakor zlorabljajo sedaj svoje slovanske podanike.

Polom Turčije v Evropi bo mogočno vplival tudi na Azijo in na Arabce. Posebno se tam oglašajo že glasovi proti Turčiji.

Anglija skrbi za propagando med Arabci. V Egiptu, v Siriji, v Arabiji se širijo pozivi proti Turkom. Francoske ladje plujejo proti Palestini in Siriji. Pripravlja se splošen preobrat — Arabci bodo morebiti porabili priliko, da ustanove svoj kalifat, ki so ga jim Turki vzeli leta 1517. Takrat je sultan Selim I. podvrnil kalifat, katerega vrhovni gospodar je postal turški sultan. Med Arabci se gibljejo danes smeri proti Turčiji. Arabci pa imajo v Aziji in v Afriki velikansko večino. Anglija in Francija podpirata njih gibanje iz sebičnih namenov — ker se bodo jima pri tem gotovo odprla nova pota v Azijo. Iz te politike je Nemčija izključena. Njena pot je doslej vodila na vzhod skozi Carigrad. Kaj je prišlo tam izprememba. Zato je azijsko vprašanje z balkanskim vprašanjem v ozki zvezi. Nemčija gleda nerada angleško in francosko propagando v Aziji. Zato ni pripravljena na Balkanu delati politiko po volji Poincaréja. To je zelo važno in prof. Masaryk je imel prav, da se balkansko vprašanje ne bo rešilo na Balkanu — ampak sega v Azijo in sicer prav globoko. Pri tem ne gre za kako malo pokrajnico ala Sandžak, ampak gre za velike razdalje na vzhodu. In od tam preti nov vihar. Tam se vežejo novi vozi.

Molk Anglije je bil sumljiv. Zdelo se je, da se godi vse brez nje. Toda sedaj se je pokazalo, da lahko Anglija iz teške vojne odnese največ. Tega dobička ji seveda druge države ne privoščijo. Zato so poročila iz diplomatskih krogov čim dalje bolj mračna.

Nemčija sama je zelo previdna pri svojem postopanju glede Balkana. Čuti se osamljeno — in skuša pripraviti vse za odločilni trenotek. Navdušeni Vsenemci kriče, da je Nemčija v ne-

varnosti, češ, da jo bodo obkolili okoli in okoli njeni stari svažniki.

Toda Nemčija skuša svojo staro politiko. Nemški listi se namreč grozno dero, da ima Avstrija na Balkanu interese ki jih ne more pustiti. Pri tem naj se Avstrija nikogar ne boji in naj se zanaša na svojega severnega zaveznika — katerega nibelunška zvestoba ne pozna meje. Posebno radi povdarjajo nemški listi, kako zvesto je podpirala Nemčija Avstrijo leta 1908 v konfliktu proti Srbiji. In taki nemški glasovi dobe svoj odmev seveda tudi v avstrijskih nemških listih. Tako naj bo avstrijska politika vedno po nemški volji. Od te politike pa bo imela le Nemčija dobiček, dočim bi za Avstrijo postala lahko usodepolna.

Listi so polni raznih izjav. Ubogi Sazonov menda še v spanju ne sme govoriti, da bi kak žurnalist ne sedel pod postoljo in bi zapisal njegove besede. Na drugi strani se razlagajo stavki Poincaréja. Vse te izjave pa so tako previdne, da se iz njih ne da posneti, kaj pripravljajo skrivaj evropske države druga proti drugi. Resnica je le, da so vse pripravljene in da ne bo nobena vsled nesebičnosti odstopila.

Pregled vojn na Balkanu v 19. stoletju. Balkan je bil prizorišče velikih bojev med narodi. Največje boje je videl za časa, ko so se ob preseljevanju narodov vsipale tuje čete iz Azije v Evropo. Potem so nastali boji med Bizantinci, Srbi in Bolgari. Tem so sledili turški boji, v katerih je cel Balkan padel v turško oblast. Po tristoletni sužnosti so se začeli novi boji za osvobodjenje v 19. veku. To stoletje pozna poleg neprestanih malih bojev sledeče velike vojne na Balkanu: 1807/1812. Vojna med Turčijo in Rusijo. To vojno je ustavil pohod velike francoske armade proti Rusiji. Rusija je bila prisiljena skleniti mir, ker se je morala z vso silo braniti proti Napoleonu. V miru se je določil Prut kot meja med Rusijo in Turčijo.

1821. Vstaja Grkov proti Turkom. Cela kulturna Evropa hiti Grkom na pomoč. Po težkih bojih naznani prva grška narodna skupščina v Pjadi dne 13. januarja 1822 neodvisnost Grške.

1827. Vojna Rusije proti Turčiji. V bitki pri Novarinu (20. oktobra 1827.) je bilo mičeno v štirih urah celo turško ladjevje. V sled nezauipnosti proti Rusiji ta zmaga ni imela uspeha. Nastala je nova vojna med Rusijo in Turčijo. 1829. je stal ruski general Dibič pred Drinopoljem. Leta 1830. je iz teh bojev sledila svoboda Grške.

1854. Rusi so zaradi homatij zasedli Valahijo in Moldavijo — proti temu je nastopila Avstrija. Da bi se Rusija ne širila proti jugu. Sledila je krimska vojna.

1877. Začetek takozvane osvobodilne balkanske vojne. Rusija in Turčija si napovesti odločilni boj. Rusi oblegajo Plevno, ki lo hrabro brani Osman-paša, lev od Plevne. — Rusi prekorlačijo Sipko-pas v januarju 1400 metrov visoko. V najhujši zimi poženo Turke nazaj, 30. januarja so že pred Carigradom. Mir v San Stefanu. Sledilo je osvobodjenje Srbije in Bolgarije.

1885. Zapisano s črnimi črkami v slovanški zgodovini. Bol med Srbijo in Bolgarijo. Bol-

gari so pognali Srbe nazaj na Srbsko in so dobili vzhodno Rumelijo.

1897. Boj med Grki in Turki. Turki so zmagali Grke pri Larisi. To je bil zadnji boj devetnajstejega veka.

Koliko stane vojna. Celotne vojne stroške je težko preračunati. Prvi vojni stroški so znani iz sedemletne vojne. En vojak je stal 3 krome na dan. Iz Napoleonovih vojsk ni natančnih podatkov. Nemško-francoska vojna je stala Nemčijo 1750 milijonov mark, Francijo 1529 milijonov mark. Nemški vojak je stal 6 mark na dan, francoski 5 frankov. Angleže je stala burska vojna 430 milijonov kron. Rusko-japonska vojna je stala Ruse 2873 milj. kron, Japonce pa 2424 milj. kron. — Ako se računna na vsakega vojaka 6 kron na dan, stane Turčijo vojna 3 milijone kron na dan, Bolgarijo stane 2 milijona, Srbijo en milijon, Grško pol milijona — torej požre vojna na Balkanu vsak dan 6 in tri četrt milijona kron.

Vhod srbskega kralja Petra v Skoplje budi zgodovinski spomin. Skoplje je bilo namreč prestolnica Dušana Silnega, srbskega carja (1336 do 1355). Njegova vlada spada v eno dobo z vlado slavnega češkega kralja Karla IV. in poljskega kralja Kazimirja velikega. Dušan Silni je bil zadnji iz rodovine Nemanja, ki jo je ustanovil Stefan Nemanja 1165. Srbija je bila namreč še razkosana v razne županije, ko so Bolgari že imeli svoje carstvo, o katerem smo že govorili. Ko pa je bolgarsko carstvo pod Samuelom propadlo, in je prišlo pod bizantinsko oblast, je začela vstajati slovanska država na Balkanu. Stefan Nemanja je bil veliki župan in se mu je posrečilo združiti kos za kosom pod svojo vlado. Cesar Manuel I. mu je potrdil vlado — po njegovi smrti pa je Stefan združil pod seboj nove dele. (1180.) Leta 1195 se je Stefan Nemanja odrekal prestolu in je odšel v samostan Studenica (na Kosovem polju), leta 1197 je šel na sveto goro Atos, kjer je ustanovil samostan Hilandar in ga obdaril z denarjem. Ta samostan je postal važno središče z srbsko kulturo. Tu se je pisalo slovanski evangelij, ki je bil pred kratkim v dragoceni izdaji izdan. Tu je umrl Stefan Nemanja leta 1200 — kot preprost menih. Stefan Nemanja je imel dva sina. Simeon je postal njegov naslednik (1195 do 1228), drugi pa se je imenoval Rastko. Rastko je postal menih sv. Sava. Sv. Sava je skrbel za oba samostana svojega očeta in je združil samostane gore Atos. Leta 1221. je postal sv. Sava nadškof in je kronal svojega brata za kralja. Na to je potoval po svetih deželah in je umrl v Trnovu 1237. Leta 1259 je dal surovi Sinan-paša njegovo truplo v Belgradu sežgati. Sv. Sava je največji narodni srbski svetnik. Sveti Sava je dvignil srbsko cerkveno narodno kulturo. Največje njegovo delo je popis življenja Stefana Nemanje, njegovega očeta. Srbski menihi so po sv. Savi množili cerkveno srbsko književnost z življenjskimi svetnikov po bizantinskem vzorcu. Takoj po letu 1200 so nastale med Srbi homatije — tako da se je dal Stefan od papeža kronati za kralja Srbije, Duhlije, Travenije, Dalmacije in Hluma. To na ni ugajalo ljudstvu in nastali so boji. — Leta 1222. je Stefan zamenjal papežovo krono z drugo, ki mu jo je poslal bizantinski cesar. V vednih bojih z Bolgari, z Bizantinci, z Ogrji in z zapadnimi sosedi so vladarji iz rodovine Nemanja množili svojo oblast. Stefan Uroš III. (1320 do 1331) je celo združil cel Balkan v bolu — proti Bolgarom. Leta 1330. so bili Bolgari pri Kijstendilu teneni. Što-

fan Uroš je zasedel Bolgarijo in je povzdignil Stefana kot Sismano II. za vladarja Bolgarije. Srbija je bila najmočnejša država Balkana. Toda Bolgari so se zarotili in Stefana Uroša umorili. Za njim je sledil njegov devetnajstletni sin Stefan Dušan. To je bil največji vladar Srbije. Združil je Bolgare, Srbe in Besarabijo v skupen boj proti Ogrm in Bizantincem. Leta 1333 je zmagal na Bizantinu in je razširil svojo oblast do morja. Dušan Silni je hotel počasi spraviti cel Balkan pod svojo oblast. Leta 1346. se je Dušan Silni v Skoplju proglasil za carja Srbov, Grkov, Bolgarov in Albancev. Srbija je stala na vrhuncu moči. Dočim so se v Bizantinu prepirali, je Dušan utrdil svojo oblast. Njegov cilj je bil — Carigrad. Leta 1355. je bil umorjen na poti v Carigrad. Z njim je padla moč Srbije. Njegov sin je bil slab vladar. Leta 1367. je bil umorjen. S tem je prenehala rodovina Nemanja, ki je povzdignila prvo srbsko državo, katere središče je bilo Skoplje.

Dušan se je zanimal tudi za duševno kulturo. Izdal je svoj »zakonik«, ki je poln starih običajev in narodnih navad. Za Nemanjiči je zavladal Vukotin, ki je umoril zadnjega Nemanjiča. Ta je skušal rešiti Srbijo pred navalom Turkov. Leta 1871. je bil premagan. Za njim je sledil car Lazar, ki je padel na Kosovem polju 1389. To je bil konec stare srbske slave.

Vojna.

Bolgari se pripravljajo, da zadenejo turški glavni armadi zadnji udarec, nakar odidejo naravnost v Carigrad, kjer bodo diktirali Turkom mir. Na premirje, od katerega bi imeli samo Turki dobiček, ni niti misliti. Zaveznikom je dobro znano, da je največji sovražnik Turkov čas in da imajo zmage šele potem svojo vrednost, ako se takoj izkoristijo. S carigradskimi poročili, ki so zopet polni samih turških zmag, se ne homo bavili, ker so čisto navadno od prvega do zadnjega izmišljena. Sicer je pa faktum, da Turki ne lažejo za to, da bi prevarili Evropo, ampak samo zato, da pomirijo Carigradčane, ki bodo žalostno resnico zvedeli šele potem, ko bodo začuli grmenje topov pri Cataldži, tik pred Carigradom. Vsi do sedanjih turških poskusov so se izjalovili, ravnotako tudi poskus napasti bolgarsko levo krilo za hrbtom.

Kakor se zdi, so se odpeljali silno močni srbski oddelki na vzhodno bojišče. Seveda zaradi tega ni treba misliti, da so Bolgari v zadregi. Srbske čete, ki so odposlane pred Drinopolje, imajo samo namen, ojačiti bolgarsko armado in popolnoma obkoliti turško drinopoljsko posadko, tako da bolgarska glavna armada lahko svobodno operira proti Carigradu.

Srbi pri svojem prodiranju proti Solunu sedaj že par dni niso naleteli na noben odpor in se bodo v kratkem združili z Grki. Armada generala Živkovića koraka proti Skadru Črnogorcem na pomoč. S prihodom generala Živkovića bo usoda Skadra definitivno zapečaten.

Vojna je sedaj s srbsko zmago pri Kumanovu in bolgarsko zmago pri Lile Burgasu takorekoč že odločena v prilog balkanskim zaveznikom.

Kakor so hitro sledile zmage balkanskih držav, tako hitro je tudi Evropa postajala bolj krotka. Upajmo, da bodo zavezniki po končani vojni dosegli svoj cilj in dobili vse, kar žele.

LISTEK.

M. ZEVAKO:

V senci jezuita.

(Dalje.)

Spomini izgubljenega raja, kako žalostni ste srcu tistih, ki so kdaj ljubili!

... Takrat pa stopi pred tebe neka ženska ...

Vojvodinja Etanpska se je prekinila, kakor da se obotavlja.

Ni si upala dodati:

»Tista ženska sem bila jaz!«

»Ženska!« je vzkriknila Margentina. »Oh, spominjala se je bom do smrti! Kar oledenela sem ob njenem smehljaju. ... Kakšna zlobna radost je bila v njenih očeh!«

»Vojvodinja se je nasmehnila. ...

»Ta ženska ti je izročila pismo tvoje ljubimca ... Naznanjal ti je v par besedah, da te ne ljubi več in da te ne mara več videti. ...«

»Oh,« je zamrmrala nesrečnica, »kaj se godi v moji glavi! Zdaj se spominjam vsega! Oh, moje misli! Človek bi rekel, da vstajajo mrtvi iz svojih grobov!«

»Ko ti je tista žena prečitala pismo — saj ti sama nisi znala čitati — si kar blaznela, planila si kvišku, tekla si na vse kraje, kjerkoli si mislila, da ga utegneš srečati. Plakala si gorke solze, med tem pa, pod pritiskom tvoje bolesti, se je vršilo v tvojem životu naglo, usodno delo. Proti večeru, ko si šla vsa zbegana mimo neke krčme, si se zgrudila sredi ulice. Zlobna ženska, ki te je zasledovala na vseh tvojih potih, je poklicala krčmarja in njegovo ženo ter jima plačala, da sta se prenesla v prazno sobo, ki sta

jo imela poleg gostilniške ...

»Moja hči! Moja hči!« je ječala Margentina, skrivaje lice med dlanmi, kakor da noče videti slike, vstajajoče v njenem spominu.

»Margentina«, je nadaljevala vojvodinja neusmiljeno, »položili so te na posteljo, in začela se je Kalvarija tvojega materinstva ... Cele ure si se zvijala v porodnih krčih in dočim je drgetalo tvoje telo in so se trgala tvoja ledja, dočim je kravalo tvoje srce, si slišala v sosednji sobi žvenketanje kozarcev in radostne pesmi ter hrupni smeh razveseljenih plemenitajev ... In ko je prišla skrajna minuta, Martentina, v istem trenotku, ko si zaslišala prvi plač svoje hčerke ... takrat si zaslišala ... da, začula in spoznala si med smejočimi glasovi glas svojega ljubimca, Francev glas!«

Margentina je zakričala pretresljivo, kakor da je pravkar zdaj začula glas svojega ljubimca in kakor da se je pravkar izvil njenim ustom poslednji porodni vzkrík ...

»Oh«, je zaprosila, vsa tresoč se od ihtenja, »molčite, molčite!«

»Brezumnica! Ali ne vidiš, da ti poizkušam vrniti razum! ... Poslušaj! Poslušaj dalje ... Vsa krvava še, z otrokom-novorojenčkom v naročju, si planila s prekonaravnim naporom s svojega mučeniškega ležišča ... zagledala se naprej ... odprla vrata ... zagledala moške zbrane okrog mize ... Med njimi je sedel Franc ... s kozarcev v roki ... na njegovih kolenih pa ženska ... ženska, ki ti je bila prinesla pismo! ... Zvrnila si se vznak ... nezavestna ... polumrtva ... Ko se ti je vrnila zavest, je bilo minilo mnogo dni ... In odtistihod nisi več videla Franca ... niti one ženske! ...

»Pa moja hči! Moja hči!« je zarjula Margentina, vijoča roke.

»Ah... ljubiš še vedno tistega Franca? ...«

»Sovražim ga! Sovražim ga! ...«

»In tisto žensko! Tisto žensko, ki je kriva še več od njega samega! ... Ona je vendar demon, ki mu je vdihnili strašno misel, pririditi orgijo tik poleg tvojih bolečin! ...«

»Oh, kako jo črtim! ... Iz dna svoje duše! ... Prodala bi se peklu, samo da jo pogubim! ...«

»Torej, Margentina, ali hočeš, da ti pomorem do maščevanja? ...«

»Moja hči! Svojo hčer hočem imeti! ...«

»Poslušaj!« je povzela vojvodinja nestrpnno, »tista žena ima hčer, veliko, lepo hčer ...«

»Torej je ustvarjena sreča samo za hudobneže ...«

»In tisto hčer ti privedem ... Ti pa stori z njo, kar hočeš! ...«

Margentina je zaškripala z zobmi.

»Zadavim jo! ... Trpeti mora stoterno vse muke, ki sem jih prestala jaz! ... Mati mora poginiti, kadar izve njeno usodo ...«

V očeh vojvodinje Etanpske se je zasvetil temen blisk.

»Kar pa se tiče tvoje hčere, ti obljubljam, da jo dobiš nazaj!«

Margentina je zmajala z glavo.

»Moja hči je mrtva,« je dejala.

Nato pa je rekla brez prehoda:

»Oh, madam, kako ste dobra! ... Sestletno detece, madam ... prav lahko jo je spoznati ... njeni lasje so plavi, njene očke so kakor angelske oči ...«

»Saj ti pravim, da jo dobiš nazaj ... Toda ona druga ... hči hudobne ženske ...«

»Ubijem jo!« je dejala Margentina s takšnim glasom, da je stresel vojvodinjo Etanpsko mrzav.

In že se je bila sesedla Margentina, ne brigaje se dalje zanjo, v svoj kot, skrila glavo v dlan in začela peti polglasno, po melodiji, ki je bila jako vesela, a se je zdelo v njenih ustih neskončno žalostna, balado, s katero je nekdanj zibala svojega otroka:

»Hodila sem po travniku in lilije sem brala, prelepe bele lilije popotnikom ponujala ...«

Vojvodinja Etanpska se je ozrla nanjo z globokim pogledom, nato pa je naglo odšla po stopnjicah, s smehljajem na ustnicah, ki bi bil prestrašil Margentino, da ga je videla in zapopadla njegov pomen.

Spodaj jo je čakalo njeno spremstvo ... Pol ure nato se je vrnila v Luvr brez vsakega zdržka.

In nikdar ni izvedela živa duša o čudnem posetu vojvodinje Etanpske, razen njene spremljevalke, Žarnaka, Sen-Traja in Lezinjana, ki pa niso črnhili besedice ...

XXVIII.

Planinski rog.

Dasi so izpustili Tribuleta v svobodo, vendar so ga nadzorovali jako pazno in mu bili zmerom za petami. Franc I. se je bil ustrašil Žiletine groznje, toda njegovo sovraštvo do dvornega norca je postalo še hujše kakor prej.

V kraljevi duši je divjala zdaj nebrzdana strast.

Posrečilo se mu je zdvomiti, da bi bila Zileta njegova hči ...

Kje je bil dokaz ... na vse zadnje? ... Besede blazne ženske vendar niso mogle veljati kot dokazilo! Besede, ki so ušle Margentini, ne da bi se dalo določiti, o čem govori pravzaprav.

RAZBITA TURŠKA ARMADA.

Sofija, 3. novembra. Levo bolgarsko Krišto neumorno preganja sovražnika.

Sofija, 3. novembra. Prodirajoča bolgarska armada je zavzela mesto Eskidže ali Xanti na železniški progi, ki vodi od Soluna na Carigrad.

Pariz, 3. novembra. Francoski ministrski predsednik Poincaré je predložil vevlastim svoj posredovalni predlog. Razpoloženje za mir je med balkanskimi državami silno nepopolno. V Sofiji se govori, da bodo balkanske države same diktirale Turčiji mir in sicer v Carigradu.

GENERAL STEPANOVIĆ ODIDE PRED DRINOPOLJE.

Belgrad, 3. novembra. Tu se govori, da odide srbska armada pod generalom Stepanovićem pred Drinopolje. Skozi Sofijo se je sedaj peljalo že 60 srbskih vojaških vlakov. Pričakovati je, da bodo Bolgari takoj po prihodu Srbov napravili na Drinopolje generalni naskok.

SESTANEK SRBSKE IN GRŠKE ARMADE.

Belgrad, 3. novembra. Po vesteh iz Skoplja so Srbi zasedli Tetovo, Gostivar in Prilep brez odpora. Turki napadajo Srbe le iz zasede, a jo vedno hitro popihajo. Srbi se v kratkem sestanejo z Grki pri Prilepu.

Belgrad, 3. novembra. Na jugu se danes ali jutri pričakuje kontakt srbske in grške armade, ki korakata proti Bitolju, kjer stoji zadnja turška armada.

OSTANKI TURŠKE MACEDONSKE ARMADE.

Belgrad, 3. novembra. Od vseh treh korov turške macedonske armade sta po bitki pri Kumanovu in Velesu ostala le dva dela po 5000 moških skupaj. En del je pobegnil proti Seresu, drugi proti Solunu.

RUSKI GENERAL O INTERVENCIJI EVROPE.

Belgrad, 3. novembra. Ruski poslanik v Belgradu je izjavil, da dosedaj niti ena vevlast še ni intervenirala. Vevlasti se pogajajo le med seboj. Sploh pa je vsako interveniranje jako težko, ker je jasno, da Balkanci ne bodo zapustili niti ped zemlje. Vprašanje usode Albanije napravlja velike težkoče.

Kaj je novega?

Sedaj ko so oči vseh obrnjeni na balkansko bojišče — mislimo, da se pri nas ne godi nič novega. Deloma je to res — saj v Avstriji ni nič novega, ako se narodom gode krivice. Navadili smo se tega tako, da vidimo v tem nekaj naravnega.

In tako smo ob času splošne pozornosti, ko smo gledali, kako se osvobojuje turška raja, komaj zapazili, kako je nadzornik Majer skušal ponemčiti slovenske šole v Ljubljani. Prav pred našimi očmi so se dogodile stvari, ki so bile krivične. Toda mi imamo za tuje gorje toliko srca, da komaj čutimo svoje. Na pravično razdeljevanje dež. odbora smo skoraj pozabili, ko smo zbirali svoje skromne darove za svoje brate.

Med dnevnimi noticami smo brali kaj takega, toda preko dnevnih notic smo šli k vojnim poročilom in smo rekli, da ni doma nič novega. Ne, nič novega — to je že vse po starem in mi smo navajeni da je tako.

Na Dunaju so imeli opravka s Hohenburgerjem. Pisalo se je, da ga bodo spravili pred sodišče — namreč justičnega ministra zato, ker greši proti justici. To bi bilo nekaj novega — toda ni se zgodilo. Vse po starem. Časopisi so obširno pisali o tem, kako avstrijski justični minister varuje pravico. Iz gromenja pa je bilo malo dežja. Grof Stürgkh je odgovoril, da gre tu samo za neke določbe, ki pa niso nič novega in da je stvar popolnoma v redu. Tako je Hohenburger imel prav.

Avstrijski poslanci in drugi, ki so izpraševali, pa so zvedeli, da v Avstriji ni nič novega. Vse po starem, Stürgkh je na interpelacije odgovoril in stvar pojde po starem naprej. Nič novega.

O Macedoniji.

(Konec.)

Način poarnavtiziranja je čisto enostaven. Najprvo se pojavijo arnavtske čete, ki odvedejo otroke ali koga drugega in zahtevajo potem visoko odkupnino. Ker prebivalstvo oropajo tudi kože in goved, tedaj stanovanci opušte živinorejo in obdelovanje od vasi oddaljenih njiv. Moški morajo v tužino, da zaslužijo kruh sebi in rodbini; med tem časom se naselijo v vasi 3-4 arnavtske družine. Arnavti skrbijo, da se vez sorodstva v njihovih plemenom in z materno zemljo ne pretrga, podpirajo se med seboj pri vsaki priliki. Tako tirajo moreč in ropajoče slovanske kmete iz vasi — in ta način naseljevanja cvete prav posebno okoli Debra, Poloda, Kičeva in Tetova.

V socialnem oziru tvorijo macedonski Slovani delavski stan, na zemljišče priklenejo rajo, ki mora muzelmanske gospodarje preskrbljevati z vsemi potrebščinami za življenje. V prvi dobi turškega navala so težali slovanski kmetje iz dolin v planine (na Rodopo, Rilo, Osogov, Sar-planino) in zmagovavci, večinoma maloazijski Konjari*). so zasedli velika rodovitna polja. Ker so bili sami le vojščaki in so poznali samo mestno življenje, pozvali so ubegle Slovane s planin na svoja veleposestva (spahiluke). Tako se je ohranil slovanski živelj ravno po najplodnejših dolinah, in tako so na Kalkidiki iznova oživele nekatere slovanske naselbine. Večina Slovanov nima svoje zemlje,

Med tem pa je ljubljanski Elsner začel zopet delovati, da bi se izkazal vrednega služabnika svojega ministra in njegovega vrednega naslednika. Nastopa proti slovenskim praktikantom in uvaja nemščino v naše sodišče. Pri tem hoče ponemčiti vsa slovenska krajevna imena.

Nič novega. Pisali smo o tem — toda kdo bo sedaj dema škval novic. Sicer pa je to po starem in dočim zahtevamo za balkanske narode narodne svobode — pustimo svojo domačo maščevati nemškemu birokratom.

Pa tudi to ni nič novega.

Komenskega šole na Dunaju so zaprli. Časopisi so prinesli slike pečatov. Prav lepa slika, ki kaže avstrijsko kulturo XX. veka. Listi so prinesli pojasnilo, zakaj so se šole zaprle oziroma, zakaj se češki otroci na Dunaju ne smejo češko učiti. Tam se pravi, da deloma zaradi prostorov, deloma zaradi drugih razmer. Toda to ni bilo nič novega. Kdo bi čital take novice. Rajše smo šli naprej in smo čitali, da so imeli Srbi in Bolgari v Macedoniji do 1000 svojih šol. Turčija jih ni zaprla.

Mi smo vpili o macedonskih razmerah — in smo skoraj bolj vedeli za krivice, ki se gode kristjanom na Turškem nego za krivice, ki se gode slovenskim narodom v Avstriji.

Ministrski predsednik Stürgkh je potem naznanil italijanskim poslancem, da v najkrajšem času, morda že 15. t. m. začno italijanska juridična predavanja na Revoltelli v Trstu. Kuratorij zavoda poda svoje izvestje o načinu, kako naj se organizirajo ta predavanja; na to hitro prično predavanja in se tako otvorijo italijanska pravna fakulteta v Trstu. Če bodo za sedaj hodili še v Gradec delat izpite, pa preneha to čez par let če že ne prej.

Iradenta v Primorju cvete, sodnije razkrijava gnobilo občinskih uprav v italijanskih rokah — v takem času polaga osrednja vlada pričetke italijanske univerze v Trst. Kršeno je zopet enkrat najprimitivnejše načelo politične enakopravnosti narodov in Slovani v Primorju so dobili za svojo udanost in zvestobo pošteno brco od strani Stürgkhove vlade.

Tam doli na Balkanu se raja osvobojuje ženstva, pri nas se ustvarja jugoslovanska raja in se jo meče pod nož Italijanov, katerih srce tako gorko bije za mater Italijo. Pa velika je modrost dunajskih diplomatov — za Jugoslovane je pa zadnji čas, da jih ta »modrost« zmordi.

Toda tudi to ni nič novega. To je vse preblizu, da bi bilo novo.

To je vse staro in mi smo tega navajeni. Kakor se vidi torej v Avstriji ni nič novega. Pač. Na Cuvaja je zadnjič zopet nekdo streljal, pa ga ni zadel. Nič novega. Kdo bi se zdaj brigal za Cuvaja. Lahko po svoje vlada na Hrvatskem — da le balkanski narodi zmagujejo. Kaj Cuvaj — da gre le Turku iz Evrope.

Kakor se vidi — hite poklicani in nepoklicani ljudje z vsemi silami, da bi porabili balkanske dogodke zase, da bi namreč sedaj, ko vsi gledamo na Balkan — v Avstriji utrdili — turške razmere. Saj smo sosedje — in k nam imajo one razmere najbližje. Pa pravi graški »Tagblatt«, da ni res. Seveda, ker ne vemo, kaj je krivica in kaj je suženjstvo in mislimo, da je tako prav.

DNEVNI PREGLED.

Kdo bi si neki to mislil. Klobuk doli pred našimi klerikalci! Srečen Balkan, na katerega so se ozrli naši klerikalci, ki so kakor je razvidno iz sobotnega »Slovenčevega« uvodnika zelo mnogo s svojim delovanjem pripomogli Bolgarom do siljnih zmag na bojiščih. Dosedaj res nismo čisto nič vedeli, kake zasluge so si gospodje v turški tiskarni pridobili za Bolgare. Hvala lepa za poduk in odsejad naprej bomo tudi mi stopili na delo in pojasnili na poziv »Stovenca« ljudstva temeljiti sobotni »Slovenčev« članek o klerikalnem delu za Bolgare. Škoda, da tega že poprej nismo vedeli. Oglejmo si torej malo bližje to delo in kmalu bomo videli, kje tiči zajec. V Macedoniji živi med drugimi kristjani tudi nekaj katoliških Bolgarov, katerih število pa je v primeri s številom pravoslavljnih Bolgarov, Srbov, Črnogorcev in Grkov tako neznatno, da sploh ne pridejo v po-

temveč obdeluje polja bogom in agam; le malo jih je svobodnih, toda svoboda jim je v sedanjih brezpravnih časih največkrat samo v kvar, kajti turški uradniki jih izmoghavajo do kosti, dočim odvisni delavci »šilčije« na čiflukih (veleposestvih) dobivajo vsaj hrano in obleko od gospodarjev in se jim ni bati bestialnega postopanja in ravnanja turških uradnikov.

Taka čifluka vas ima obliko paralelograma ali kvadrata, stranice tvorijo vrste siromašnih koč, tako, da je cela vas podobna trdnjavi, kjer se gre lahko samo skozi ena vrata noter in ven. V enem kotu kvadrata je stanovanje begovo (selanluk in harmluk), v sredini stoji navadna lesen čardak (stolp), kjer beg puši s svojimi pazniki fine svačice ali čibuk in delavsko rajo ogleduje.

O veliki kulturi macedonskih Slovanov seveda ne more biti ni govora, o njihovi zmožnosti za višjo kulturo pa jasno pričajo premnogobrojne melanholične pesmi.

Iz macedonskih Slovanov bi se dali vzgajati in najboljši Srbi in najboljši Bolgari, najsi pridejo pod to ali ono gospodstvo. V Bulgariji bi našli delaven, vztrajen in trezen narod, ki je pa v vseh kulturnih stvareh še le začetnik; sprejeti bi morali književni jezik, ki se glasi trje kakor macedonska narečja in je umetno prepoln z ruskimi elementi. V Srbiji pa bi Macedonci ojačili in pomnožili narod, kateri ima vse osnove in zmožnosti, da bi v kratkem dospel do visoke stopnje kulture. Srbski jezik je bogat izrazov in blagovencev, ima 46,47 odstotkov blagoglasja, torej 8,39 odstotkov več nego nemški in 3 odstotke več nego francoski. In je tedaj najlepši izmed slovanskih jezikov. Poleg

štev. in ravno tem in samo tem Bolgarom so naši klerikalci posvetili svojo pozornost in jim potom »Apostolstva sv. Cirila in Metoda« pošiljali podpore, katere je daroval narod, ne da bi vedeli zakaj, drugače si vsaj ne moremo razlagati »Slovenčevega« poziva, naj se pojasni našemu narodu, kaj je že vse storil za Bolgare. Čemu pa so se ravno te male peščice katoliških Bolgarov usmili naši klerikalci, druge pa popolnoma prezrli, to moramo pojasniti mi, ker to »Slovenec« previdno zamočuje. Delovanje naših klerikalcev med katoliškimi Bolgari ni čisto nič drugega kot navadna katoliška propaganda, ki nima nobene zveze z reševanjem jugoslovanskega vprašanja. Po naukih naših klerikalcev bi bilo veliko bolje, da bi se jugoslovansko vprašanje sploh nikdar ne rešilo, če bi imelo par katoliških Bolgarov v Macedoniji utoniti v pravoslavlju. To je torej ono veliko delo naših klerikalcev. Značilno je, da »Slovenec« v svojem sobotnem članku niti z besedico ni omenil, da je dotično »delo« naših klerikalcev posvečeno samo katoliškim Bolgarom, ne pa kot narodu. Kakor je enkrat ena vedno ena, tako je tudi čisto gotovo, da ne bi niti eden krajcar naših klerikalcev zašel med Bolgare, ako ne bi bilo med njimi nobenih katoličanov. Da je to gola resnica, vidimo iz tega, da klerikalci niti vinarja niso žrtvovali za podporo pravoslavljnih Bolgarov, Srbov in Črnogorcev. Namen sobotnega »Slovenčevega« članka je samo ta, da bi klerikalci prikriji svojo blamažo, katero so doživeli z bojem proti naprednemu odboru za nabiranje darov za »Rdeči križ balkanski držav«, ki je tekem par dni nabral več tisočakov, dočim se od klerikalcev kljub ponovnim pozivom »Stovenca« dosedaj za to še ni nič oglasil. S tem so si klerikalci dali najboljšo izpričevalo, obenem pa tudi pokazali, da se čisto nič ne zavedajo gigantskega boja, katerega bojujejo pravoslavni Srbi, Bolgari, Grki in Črnogorci za osvoboditev macedonskih kristjanov brez razlike njih veroizpovedovanja.

Iz šolske službe. Katarina Košiča se imenuje za suplentinjo v Moravčah. Josipina Kobal za suplentinjo v Studnem. Ciril Dekval za začasnega učitelja na Dvoru pri Žužemberku. Marija Lončar na zasebni dekliški šoli v Novem mestu. Na štirirazrednici v Grahovem je začasno dovoljen nerazdeljen dopoldanski pouk. — Bivši provizorični učitelj na salezijanski šoli v Rakovniku Fran Lončar je imenovan za provizoričnega učitelja v Spodnji Šiški. — Namesto učiteljice Friderike Hafner, ki je radi študij na dopustu, je za suplenta na ljudski šoli v Krškem imenovana absolvirana učiteljska kandidat Viktor Kregar in namesto učiteljice Marije Garbeis, ki je radi boleznih na dopustu, je za suplentko na ljudski šoli v Toplicah — Zagorju imenovana absolv. učiteljska kandidatinja Ana Debelak. — Bivša suplentka v Kamni gorici Ana Stih je imenovana za provizorično učiteljico na trirazrednici v Kranju. Namesto obolete učiteljice Ursule Potočnik je za suplentko v Breznici imenovana absolvirana učiteljska kandidatinja Ljudmila Pristov. — Namesto obolete učiteljice Marije Jerman — Gantar je za suplentko na Brdu imenovana šolska praktikantka Vera Kersnik. — Bivša provizorična učiteljica v Boh. Beli Marija Sajovic je v isti lastnosti prestavljena v Zg. Gorje.

Slovanskim otrokom — slovanske šole. Povodim barbarkega postopanja dunajskega župana proti češkim šolam na Dunaju, je izdala Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji sledečo resolucijo: Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji izreka svoje najgloblje ogorčenje nad nasiljem, kakršnega izvršujejo avstrijski Nemci nad šolstvom slovanskih manjšin, kakor tudi nad načinom, s kakršnim se bojuje kulturni (!) boj Nemstva proti Slovanom v tej državi. To, kar dela dunajski rotovž z zasebnimi šolami češke dunajske manjšine, ni več narodnost in kulturni boj, to je prava besnost civiliziranega naroda nevredna. Zastopniki Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji so pregledali stavbo češke šole Komenskega v III. okraju, ki je danes na ukaz dunajskega magistrata zaprta, in prepričali so se na svoje lastne oči, da so očitki o nezadostnosti in nespodobnosti tega poslopja napram šolskim učiteljem, popolnoma prazni in da zaslužijo le za zastor nacionalne besnosti proti vsemu, kar je slovanskega, smatrajo tudi za svojo dolžnost

tega ga odkljuje prednost, da se govori v srednjem balkanskem polotoku, da ga rabi že okoli 9 milijonov južnih Slovanov za književni jezik, torej se vidi, da je poklican, da postane centralni jezik Jugoslovanov, kakor se tudi v Italiji ni moglo razviti v književni jezik lombardsko ali sicilijsko narečje, ampak toskansko, centralno narečje.

V osnovnih šolah in gimnazijah v Pazinu, Zagrebu, Novem Sadu, Piratu (ob bulgarsko-srbski meji), Solunu, Prizrenu, na Cetinju in v Zadru je učni jezik isti kakor na visoki šoli v Beogradu; če bi bilo isto tudi še v Ljubljani in v Sofiji, pač ne bi nasprotovalo niti zdravemu razumu, niti čutu za obstanek.

Tuji jezikovni otoki med slovanskim prebivalstvom.

Do padca šopsko-macedonskega cesarstva pod Samuelom (1018) je bilo prebivalstvo Macedonije bolj ali manj enotno, slovansko. Ostanki romaniziranih Trakov so bili izginili in se ohranili samo še v Tesaliji (Veliki Vlaški), Etoliji in Akarnaniji (Mali Vlaški), Epiru (Gorenji Vlaški), odkoder so se s svojimi čredami razkropili po Macedoniji in drugih deželah balkanskega polotoka. Po katastrofi na gori Belasici naseljevali so bizantinski cesarji v 12. stoletju in že prej v 9. stoletju v Ovčjem polju in Megleni divje Pečenege in Kumane, v južnozahodni Macedoniji med jezerom Tahinom in Tracijo Orke in maloazijske Turke, da oslabe slovanski živelj in ga odrinejo od morja. Po istem principu so ravnali pozneje turški sultani, pod katerimi so se v macedonskem osrčju na-

kot reprezentantje največje učiteljske organizacije v tej državi, da odkrito izrazijo svoje mnenje pred celo slovansko javnostjo. Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji prosi vse poslance vseh slovanskih narodov v državnem zboru, naj z vsemi svojimi močmi delujejo za to, da se napravi tem neznosnim razmeram konec, da ne bi bilo dunajskim Čehom branjeno ustanavljati šole svojega jezika, pravica, katere jim neodvratno pripada kot avtonomni narodni veji na Dolenjem Avstrijskem, kakor tudi po § 19 drž. ustanov. zakona iz leta 1867. — Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji. — M. Hajny, predsednik; Peter Skalicky, I. podpredsednik; Stan. Nowak, II. podpredsednik; Marian Jakymovskij, III. podpredsednik; Josef Závada, tajnik; Ivan Strouskyj, blagajnik.

V znamenju noža. Kakor je »Dan« že poročal, so se stekli v zadnjem času fantje iz Spodnje Slivnice v gostilni pri »Tišterju« na Grosupljem. Zato so bili poklicani na odgovor k sodnji dne 10. oktobra t. l. Ker je takrat sodišču nedostajalo načrtov od potij, kjer se je vršila ona krvava bitka in ker so se navajale nove priče, se je obravnava preložila na večernejši dan. Cel dogodek se je vršil takole: Oni dan so pili slivniški fantje in fantje iz Ponovalje v družbi deklet v že omenjeni gostilni. Kjer se pije, tam se navadno tudi pleše, posebno če je pri pijači mlada vroča kri. Med drugimi pivci so bili v gostilni tudi trije Grumi, oče z dvema sinovoma Antonom in Francetom ter fanta Janez Šeme in Jože Perme. Med poslednjima dvema in med Grumi je nastalo že davno sovražstvo. Vedno se gledajo pisano, kadar se snidejo. Tako je tudi oni dan nesreča hotela, da sta pila oba sovražna si tabora v skupni gostilni. Med plesom je nastal med obema taboroma prepir, katerega je bilo tudi pričakovati. Posledica tega prepira je bila, da so začeli klobuki delati proste vaje po zraku. Ker pa so dekleta, ki so bila prisotna, videla bližajočo se nevihto, so šla poklicat gostilničarja, da napravi mir. Ta je hitril nog prišel in dal prepričljivo na znanje, da se v njegovi gostilni ne bo nihče pretepal. Nastal je navidezen mir vsled gostilničarjevih energičnih besed. Pa ta mir je bil samo navidezen. Kri je še vrela po žilah in pesti so se krčile pod mizo. Prvi so se dvignili v gostilni Grumi in so odmarširali na cesto. Pred njimi so šla dekleta, ki pa nimajo pri celi stvari ničesar opraviti. Za Grumovimi sta prišla Anton Šeme in Jože Perme. Med tem je stopil oče Grum v grmovje po svoji potrebi, tako da so bili vsi štirje fantje sami. Začeli so se pripraviti in kregati. Naenkrat pa je prišel za njimi oče Grum in ko je zagledal sovražnika, je enega izmed njih, Jožeta Permeta brez ovinkov in kompromisov počil po glavi, da je Permetu cdielal klobuk na cesto. To je bil povod bitke, ki se je hipoma vnela med sovražnima taboroma. Anton Grum je kakor blisk skočil k Antonu Šemetu, prijel ga je pa ne prav nežen način in ga zavrtel v prelepem kolobarju. Pa Šeme se tudi ni dal kar tako meniti nič tebi nič pretepati in se vrletil v kolobarjih. Zato se je zgodilo, da sta oba junaka naenkrat v cesnem jarku. Jože Perme pa se je spravil na Franca Gruma in ga je božal po glavi, pa ne s prav mehko roko. Ko je oče Grum videl bojni položaj, je kakor na perotih prihitel na pomoč svojima sinovoma. Ko sta Perme in Šeme videla, da sta v manjšini, sta jo urnih krač odpihala nazaj po cesti k »Tišterju« gostilni. Za njimi je prvi prišel Franc Grum, ki doslej še ni bil ranjen, in se je namenil naznati celo stvar orožnikom. Ko je prišel mimo gostilne, sta skočila nanj Perme in Šeme in sta ga začela obdelovati. K temu ju je naščuval Permetov stric, ki je bil ono nedeljo za pomočnika in natakarja v gostilni. Fanta sta zvesto izpolnila njegovo naročilo. Ko je oče Grum videl svojega sina v nevarnosti, jo je zopet mahnil na pomoč. Tudi Anton Grum jo je primahal, sicer ves krvav, vendar z jeznim očesom in s srdom in prsih svojemu bratu na pomoč. Ko sta Perme in Šeme videla bližajočo se nevarnost, sta jo odkurila in svesti si lepe zmagge. Vendar ta lepa zmagga ju je pripeljala k okrajnemu sodišču v Ljubljano, kjer jih je to nagradilo za njune junaške čine. Anton Šeme je dobil pet dni zapora, Jože Perme pa en teden ječe. Zagovornik obdolžencev, dr. Ravnihar je prijavil vzklm in se tako cela stvar še ni končala.

sellli Cincari s Pinda in Arnavti z ilirskega pogorja.

Vojskovanje je bilo Arnavtom najljubše opravilo in zgodovina mora priznati njihovo hrabrost. Pod vodstvom Aleksandra Velikega so si osvojili velikansko perzijsko kraljestvo, potokli so pod Piron večkrat Rimljanje in četudi sovražijo svoje verske brate, Turke, vendar so najzvestejši služabniki sultanovi in njegova glavna opora v Evropi.

Grki se niso osvobodili sami (1821—1830), kar je bilo junaških činov na kopnem in na morju, priznati se morajo Arnavtom, ki so bili naseljeni na Grškem.

Arnavt absolutno ne mara dela, posebno kmetijskega ne. Ako ne more ropati, tedaj raje lenuhari kjeribodi kot kavaz ali vratar v pisani uniformi in v bleščecem drožju, rajši nego da bi se zval posestnik, ki bi sam obdeloval polje.

Arnavti še danes niso narod, dasi se je že opetovano poskušalo na razne načine, da bi se v njih zaplodilo edinstvo ideje in jezika (Drita 1892, časnik Albania v Brüsslu, Christophorides, G. Kyriak itd.). Vsi poskusi dozdej so se razbili in najbrže se tudi v bodoče ne posreči skupna organizacija. Po številu itak slabi Arnavti se dele v Toske in Gege, dave dokaj različni narečji, ki se morata smatrati za odlomke dveh večjih ilirskih jezikovnih skupin. Z dialektno razliko se sklada tudi antropološka, pri tem je treba vpoštevat, da prevladuje pri Toskih grški vpliv (šola, jezik), dočim se na severu, osobito pri Miriditih, za prvenstvo kosajlo s Srbijo Avstrija, Italija in Črna gora. Gegi razpadejo v več plemen (fisi), ki žive med se-

*) Vsega skupaj je v Macedoniji 1000 šol.

Proti § 128 kazenskega zakonika. Graško državno pravdnništvo se peča z neko umazano zadevo, katero je naznanila neka 13letna deklica, ki še obiskuje šolo. Neka 15letna prodajalka, ki je za svojo starost nenavadno razvita, je obiskovala že delj časa nekega 80letnega zdravnika, ki ne izvršuje več svoje prakse. Ta deklica je vodila v zdravnikovo stanovanje še več drugih, šolo obveznih deklic, s katerimi je imel pohotni stavec nedovoljeno razmerje. Ono 15letno deklico-prodajalko so aretirali in jo zaprli, dočim se je starcu za sedaj prizaneslo z aretacijo.

Kadar se vrne žena. Žena nekega trgovca iz Göttinga B. M. je bila v bolnišnici. Ko se je predčerašnjem vrnila domov, je našla vrata svojega stanovanja zaprta. Ker se ji ni odprlo, je skušala s silo priti noter, na kar ji je njen mož odprl, ki se je med tem pečal v svoji sobi z neko drugo, veliko mlajšo gospo. Žena je svojega moža obdarila s prav krepkimi in kosmatimi priimki, dočim je ona lepoticu nagradila z bunkami po hrbtu. Lepotica je morala hočeš, nočeš, oditi iz stanovanja na cesto, v spodnjem krilu in brez čevljev med velikim vikom in krikom in smehom drugih strank, ki so stanovali v oni hiši. Kaka je bila situacija lepoticice na cesti, o tem gostinška zgodovina molči.

Velika nesreča v kamnotomu. V nekem kamnotomu pri Stibingu na Štajerskem se je pripetila te dni velika nesreča. V kamnotomu je delalo več delavcev. Naenkrat se je vsula velika plast kamenja. Pet delavcev se je rešilo, dočim je 18 letnega Petra Kikla kamenje zasulo. Uhogi mladenič je zadobil smrtno nevarne poškodbe in odpeljali so ga z rešilnim vozom v Gradec v bolnišnico usmiljenih bratov.

71 zamrzlih parnikov. Vsled naglega nastopa mraza z več kot 20 stopinj, je paroplovba severno od Vladivostoka po Amurju zelo nevarna. Nič manj kot 71 parnikov, izmed katerih je bila večina trgovskih ladij z gosti na krovu, je presenetil led. Kaj podobnega se ni zgodilo celih deset let ne. Ker se ni moglo pričakovati milejšega vetra, so bile ladje izročene usodi. Iz Habarovska je odšlo k zamrzlim ladjam več rešilnih ekspedicij.

Ogoljufani pesnik. Španski pesnik Perez Galdos je naznanil preiskovalnemu sodniku nekega moža iz višjih krogov, ki je posejval strankam denar. Ker boleha Galdos na očesni boleznii, je podpisal dolžna pisma in menjice, ki so se glasile na trikrat, oziroma štirikrat večjo vsoto, kakor je bilo prav in res. Galdos trdi, da je plačal 300.000 pesetasev (približno 285.000 K) več kakor bi bil moral. Ker je pesnik znan in splošno priljubljen, je vzbudila ta zadeva veliko zanimanje.

Nežna oseba. 21letna deklica Roza Kocbekova je izvršila s svojim ljubčekom, znanim dolgooprstnem, sporazumno več zelo pomembnih vlogov. Zato je stala predčerašnjem pred sodnim senatom v Mariboru, kjer se je morala zagovarjati. Zaradi zločina tatvine so to nežno žensko osebo obsodili na osem mesecev težke ječe, njenega ljubčka, Matijo Weißbacherja pa na šest mesecev težke ječe.

Brat zabol el brata. Posestnika Jurija M. iz okolice Sent Jurij na Koroškem je zabol el teh dneh njegov gluhonemi brat vsled nekega prepira v desno stran prs s kuhinjskim nožem. Težko ranjenega moža so odpeljali takoj v bolnišnico v Sent Vid ob Glini.

Samomur odvetniška kandidata vsled donanjanja. Predčerašnjem jutraj se je obesil v Mödlingu v svojem stanovanju odvetniški koncipient dr. Schirl. Samomurlec, ki je bil pred pol letom pridelen k okrajnemu sodišču v Neunkirchnu kot avskultant in ki je bil v zadnjem času nastavljen pri nekem odvetniku, je bil v teh dneh brez službe in gmotno zelo slabo situiran. Pravi se, da je samo vsled tega izvršil samomor.

Grozna slika iz velikomestnega življenja. V Plzinju so našli v zadnjem času v mestnem kanalu razrezane dele telesa novorojenčka. Ta skrivnostna najdba je bila vzrok, da je začela plzenjska tajna policija na vse kriplje poizvedovati po zločincu. In posrečilo se ji je, da je prišel ta kmalu v roke pravici. Detektiv Tolar je prišel na to, da ima 43letni čevljar E. K. iz Plzinja že celo vrsto let prepovedano razmerje s svojimi tremi, lastnimi hčerami. To razmerje pa ni ostalo pri eni brez posledic in sprjeni oče je izvršil še druge zločine, ki so označeni v §§ 144. in 146 kazenskega zakonika. Po iz-

boj v krvni osveti; zato se ni mogla razviti skupna tradicija in podloga za narodno organizacijo; vsako pleme povečuje svoje junake, ki jih že prihodnja generacija pozabi. Najusodnejše pa je, da pripadajo Arnavti trem veram, katere se med seboj sovražijo in preganjajo, katoliki in pravoslavni med seboj huje, nego mohamedanci z obojimi imenovanimi. Kolikor se da sklepati, iz bosenskih razmer, je islam najmanj pristopen napredku in naobrazbi, in v Arnavtih sta dve tretjini mohamedancev. Za skupen književni jezik in skupno abecedo se Arnavti še niso zedinili, do sedaj je 5 abeced in ravno toliko poskusov za književni jezik. V tem oziru se največ dela z Dunaja, samo da se narod izigrava proti Srbom.

Turška Tesalija ima 65.642 prebivalcev. Semkaj spadajo južno od Makedonije ležeče kaze (okraj) solunskega in bitolskega vilajeta: Selidže (»Srbčiste«), Elasona in Katerina; meč temi 65.642 prebivalci je 47.818 Grkov, 9003 Turkov, 7576 Cincarov in nekaj Arnavtov (225).

Sole so grške, samo 12 rumunskih. Carigrad s sandžakom Cataldža obsega 3000 km² in ima 895.000 prebivalcev. (Po Hübnerjevih geografsko-statističnih tabelah (1901) imel bi Carigrad 1.125.000 stanovalcev). Po narodnosti so prebivalci Turki, Armenci, Grki in zapadni Evropeci. Jugoslovanov je okrog 60 tisoč duš.

Na etnografskih kartah prestanejo Bulgari že pri Jedrenu (Adrianoplu); dalje do Carigrada med Črnim in Belim (Egejskim) morjem označeni so samo Turki in Grki. Dejstvo pa je,

povedbi najstarejše, sedaj 20letne hčere Marije, je imel pohotni oče razmerje v letih, ko je še hodila v šolo in ko ji ni bilo niti 14 let. Ko je bila hči stara 16 let (leta 1901) je bila hči prvič v blagoslovljenem stanju od očetove strani. Oče jo je nato z groznimi prisilil, k zločinski operaciji, katero je izvršila na nji sedaj že umrla porodna babica M. Eno leto nato se je slučaj ponovil. V letu 1911 je postala Marija tretjič mati in takrat jo je oče peljal v Pfibrum, kjer je porodila dečka. Po izpovedbi drugih dveh hčerk, 16letne Barbare in 15letne Regine, je skušal oče tudi te dve prisiliti k nenravnemu dejanju. Da bi se mu udali, jima je grozil, da bo obe ustrelil, ako ga ne bosta ubogali. Pri zaslišanju je K. priznal, da je svojo hčer Marijo spolno zlorabljal, vendar pa je tajil, da bi bila hči dvakrat operirana zaradi posledic tega zločina. Ravno tako je tajil, da je imel nenravne stike s svojima mlajšima hčerkama. S tem groznim slučajem se peča sedaj plzenjsko okrajno sodišče.

Nune in otroci zgoreli v goreči sirotnišnici. V San Antoniju (Teksas) je v tamošnji sirotišnici nastal velik požar. Pet nun, med njimi prednica, je zgorelo pri rešitvi otrok. Tudi dvoje otrok je zgorelo.

Epidemija poštenosti v vojašnici. Veselo storijo iz francoskih vojašnic pripoveduje časopis »Gaulois« svojim čitateljem. Pred nekaj dnevi je stopil mlad rekrut v polkovniško pisarno in je tam oddal denarnico, katero je našel na dvorišču. Obenem je prosil tudi za dovoljenje, da bi smel biti isti dan do polnoči prost. Razume se, da je bila prošnja poštenega vojaka uslišana. O stvari se je potem govorilo in kako posledico je imelo to, je razvidno iz tega, da je bilo drugega dne oddano v polkovniški pisarni 11 denarnic od »poštenih« najditeljev. Vsi so dobili dovoljenje, da so prosti do polnoči. Ni trajalo dolgo, ko so se priglasili lastniki onih denarnic. Sedaj pa je izbruhnila cela epidemija poštenosti med vojniki. Ni minil dan, da se ne bi prijavil v polkovniški pisarni kak »pošten« najditelj, ki pa ni nikdar pozabil pri tem prositi za dopust do polnoči. Vsled tega pa je postala cela epidemija sumljiva in katere posledica je bila ukaz, ki se je glasil: »Vsak vojak, ki najde denarnico in jo odda v polkovniški pisarni, dobi za to dopust do polnoči. Vsak vojak pa, ki denarnico zgubi, pojde za 24 ur v — zapor. Od tega časa ni našel noben vojak na dvorišču nobene denarnice.

Prijatelj vstrelil. Iz Časlave se poroča: V nekem tukajšnjem hotelu je nastal med poročnikom Rombergom prepir zaradi neke dame. Med preprom je Gans svojega tovariša vstrelil.

Ljubljana.

— **Iz gledališke pisarne.** Danes, 5. novembra se kot prva opereta tekoče sezone (za abonente **par**) uprizori Suppéjeva klasična opereta »Boccaccio«. V njej nastopita prvič novoangažirana subreta gđ. Joža Fanta in novoangažirani tenor, g. Rudolf Vondra. — **V sredo 6. novembra** se izven vsakršnega abonementa kot prva dijaška predstava uprizori Hauptmanova »Hanič pot v nebesa« in Milčinskega »Kjer ljubezen, tam tudi Bog«, poslednja v primerno predelani obliki. Začetek ob šestih popoldan, konec ob devetih zvečer. Najvišja vstopnina znaša eno krono. — **V četrtek 7. novembra** se (za abonente **par**) prvič ponovi opereta »Boccaccio«. — **V soboto** operna predstava, v nedeljo se prvič uprizori velika burka »Če frak dobro pristojta«.

— **Boccaccio,** komična opereta v tretih dejanjih. Besedilo napisala F. Zell in Rik. Gené. Uglasbil Franc pl. Suppé. — **Giovanni Boccaccio,** znameniti italijanski pesnik, pisatelj in znanstvenik (roj. 1313) je bil sin imovitega florentinskega-trgovca. Če bi bilo po očetovi volji, bi bil postal trgovec; ker pa je kazal odločno nagnenje do znanosti, ga je oče končno dal študirati, pa ne lepih ved, kakor si je želel mladi Giovanni, ampak prava, »da bi si čimpreje pomagal do bogastva«. Ali mladi Boccaccio je v Neapolju, kamor je bil odšel na študije, vse raje občeval z dvornimi krogi, s pesniki in pisatelji, in se veselo zabaval, nego pa da bi sedel za pustimi juridičnimi knjigami. In tako po šestih letih juridičnih študij očetu ni mogel izpričati nobenega uspeha. Kako neki, ko se je ves čas ukvarjal samo s pesništvom in s kla-

da prepevajo na pravoslavne praznike tako rekoč pred durmi Carigrada ob Bosporu bulgarske pesmi in se pleše ob zvokih »gajda« jugoslovansko kolo (horu), kajti že železnična postaja Hadum-kej, samo 25 km od Carigrada je bulgarska.

Druga bulgarska naselišča v okolici carigradske (kaza Cataldža, Silivri) so: Deli-Junus, Taja-Kadun, Derkos, Tarfa, Čanačka, Emrihor-Čaušija, Bedželere, Kestemer, Maluk - Čaltik, Golem-Čaltik, Kučuk-Sejmen, Geluere, Kulučija, Umurga, Dag-Enikej, Iseča, Sineklija Kurfalija, Avren, in Sultan - Čiflik. V kazi Silivri so samo tri grške vasi: Fener, Čanta in Plevanos, pa tudi tu umeje četrtna prebivalstva bulgarsko, samo da so grškega mišljenja; v okraju Cataldža so Grki malo številjeje zastopani. Ti Bulgari se vedno bolj odtegujejo vplivu grške hierarhije in so imeli 1898 štiri lastne ljudske šole, nekaj otroških zabavišč in eno bogoslovnico: Srbi so pa imeli eno gimnazij (do preteklega leta 1902, imajo dve ljudski šoli in list »Carigradski Glasnik«.

Od Carigrada do Jedrena (Adrianopla) bivajo Bulgari v kompaktni masi in tvorijo glavno prebivalstvo. »Povsod, kjer je rodovitne črne zemlje in hrastovja, stanuje Bulgar, in samo, če se bliža morsk obal in ni več črne zemlje, srečaš trgovskega Grka.« je rekel neki kmet Ofejkovu, ki je tudi potoval in povpraševal po bivajočih Bulgarov pred Carigradom.

Naravno je, da ne more imeti v teh tako mešanih krajih vlado v rokah oni narod, — ki je kulturno najmočnejši in to so Slovani.

slično literaturo. Ljubezen do Marije (»Fiammette«), naravne hčere Roberta, kralja neapoljskega, ga je bila napravila za pesnika, ki je v dolgi vrsti lirčnih pesni, romanov in povesti v prozi in v verzih opeval zgodbo svoje nesrečne ljubezni do nje. Oče ga je pozval nazaj v Florencio, ko pa ga je pobrala kuga, je bil Giovanni svoj gospod in živel je edinole svojemu pesniškemu in svojemu humanistiškemu znanju. Ugladen pesnik se je spoprijateljil s Petrarco (1350), postal veren mož in se ves posvetil humanizmu, ki ga je navdušil tako, da je Giovan. Boccaccio bil izmed prvih, ki so se z vso vneto zavzemali za obnovo stare grške kulture. Na stare dni mu je florentinska vlada (1373) poverila častno nalogo, javno predavati o Dantejevi veliki pesnitvi »Divina Commedia«. Končno so ga zmagale boleznii. 1375, je umrl v Certaldju pri Florencii. — Najznamenitejša Boccacciojevo delo, ki mu je doneslo svetovno slavo, je njegov »Decamerone«, ki slove po svojem blestečem jeziku in svojem skoroda nedosežno lepem slogu. Spesnil in spisal pa je nebroj lirčnih in epičnih pesnitev v otavah in tercinah, novel in romanov in znanstvenih razprav. — V svojih mladih letih je bil Boccaccio neugnan lahkoživec in plamteč častilec ženske lepote. Nekaj njegovih preteklih ljubezenskih spletk z lepimi Florentinkami tvori vsebino komične operete, ki ji je mojster Suppé v svetovnoznani opereti »Boccaccio« napisal blestečo glasbo. Franc pl. Suppé, 1820 rojen v Splitu v Dalmaciji, je bil gledališki kapelnik na Dunaju in si je kmalu s svojimi mnogoterimi kompozicijami pridobil veliko slavo. Komponiral je kvartete, uverture, simfonije in po načinu slavnega Offenbacha operete, ki so še danes kot klasične operete na repertoarju vseh večjih odrov. Najbolj znane Suppéjeve operete so te: »Deset deklet, pa nobenega moža«, »Lepa Galatea«, »Fatinica«, »Boccaccio« (iz leta 1879), Donna Juanita«, Suppé, ki ga glasbena zgodovina slavi kot sostvaritelja nemško klasične operete, je umrl l. 1895. Izmed zgoraj navedenih njegovih operet se na slovenskem odru še ni peča »Fatinica«, ki pride še tekom letošnje sezone na vrsto.

— **Značilno za naše razmere!** Izvedeli smo, da onih sedem zabojev, v katerih so bila poslana razna zdravila in druge potrebščine za slovenske zdravnike v Srbiji, še sedaj ni dospelo na svoje mesto. Kovčeg gosp. dr. Premrova pa je celo iz Zemuna prišel nazaj. Tako delajo sovražniki Srbije. V vseh državah ima blago za rdeči križ prost prevoz, edino pri nas se zadržuje. To je škandal!

— **Slovenski zdravniki** imajo v Srbiji mnogo dela. Dr. Štajmer ima v oskrbi mestno in vojaško bolnico v Nišu. Dr. Štajmer je noč in dan pri delu — saj ima 1200 težko ranjenih vojakov.

— **Slovenski zdravniki na pomoč balkanskim ranjencem.** Doslej je odšlo v Srbijo 6 slovenskih zdravnikov. Dr. Štajmer, dr. Oražem, dr. Kraječ in dr. Premrov delujejo že v Nišu, dr. Tanjšek in dr. Kučera pa v Belemgradu. Vse te zdrži Ljubljanski odbor »Rdečega križa balkanskih držav«, ki pošlje sedaj na boljše še dva zdravnika in sicer odideta v Srbijo dr. Fr. Sabec in dr. Stojc pa v Črno goro.

— **Nevarne brzovajke.** Gospod ravnatelj Hribar je čestital belgrajskemu županu k zmagi pri Kumanovu. Pošta je brzovajko vrnila. Enaka brzovajka v Bolgarijo je imela prsto pot. To je značilno in je opravičeno zbudilo mnogo ogorčenja.

— **Ljubljanski odbor za balkanske ranjence** odpošlje v Srbijo 300 srajc in hlač, 800 blazin, 100 rjuh, 100 odelj. V Črnogoro 100 jopičev.

— **Pozor.** Oni, ki žele kaj darovati v blagu za balkanske ranjence, naj pošljejo svoje darove na ekspedicijsko družbo »Balkan«. Jutri bo šel poseben voz te družbe in bo pobiral po hišah. Čas naznanimo jutri. Kdor hoče kaj darovati, naj to sporoči po dopisnici, da se voz pri njem ustavi.

— **Na osebne ponudbe za strežnike** itd. sporoča odbor, da se naj pošlita na jug samo zdravnike in blago; drugega za sedaj ni potreba.

— **Ljubljanske uršulanke** so se prostovoljno ponudile, da delajo za balkanske ranjence ogrtače in plašče.

— **Dovitpi.** Ob sedanjem času se ljudje pridno uče zemljepisja, da morejo zasledovati vojno. Zadnjič je pravila neka gospa, da so njene hčerkice celo noč iskale Carigrad, pa ga niso mogle najti. Na zemljevidu je namreč stalo: Konstantinopol.

— **Nabiralne pole** se te dni razpošiljajo po hišah in prosimo hišne gospodarje, da jih čim prej predložijo strankam. Pomoč je nujno potrebna.

— **Fotografije ruskih gostov** v Ljubljani se dobe po 2 kroni — 1 krono ima od tega rdeči križ balkanskih držav. Dobe se v ured. »Dneva«.

— **Za balkanski redči kri** je nabrala gospodična Angelca v kavarni »Leon« K 250. Živelal!

— **Danes zvečer se vrši v gostilni »Leon«, Florijanska ulica** 6 koncert priznanega češkega seksteta v prid balkanskemu rdečemu križu. Po končanem koncertu v gostilni se isti nadaljuje v kavarni »Leon« na Starem trgu v isti namen. Z ozirom na dobrodelni namen priporočamo cenj. občinstvu, da poseti ta koncert!

— **O defraudantu Kusu** se je napačno poročalo. Kus je že pred letom zapustil službo pri Prometni banki. Sedaj je bil v službi pri kreditni banki 18.000 kron. S to svoto je odšel Kus na kolodvor in se je odpeljal proti Gradcu. Kus je rojen 1891. in je doma iz Radgone. Naše poročilo je bilo po graških listih povzeto. Kusa zasleduje oblast in bo menda kmalu v rokah pravice.

Pri poročilu izpred sodišča o mladi tatlici v 307. štey. »Dneva« omenjena Ivana

Matičič ni hčerka posestnika, gostilničarja in les, trgovca v Dobu, ki ima enako ime; med obema ni sorodstva niti drugih zvez.

— **Promet v Selenburgovi ulici** je zelo živahen, posebno okoli poldne in popoldne ob 2, ko gredo otroci v šolo. Včeraj pa je ravno ob dveh drvil v tej ulici neki znan avtomobilist in so se otroci le z največjim begom rešili pred njim. Mislim, da bi bilo treba po tej ulici počasi voziti, ker se sicer lahko prej ali slej pripeti kaka nesreča.

— **Hotel Tivoli** je prevzel gospod Heger in bo poskrbel, da se restavracija zopet oživi. Mesečne sobe se oddajajo v najem v ceni 24 do 30 kron. Več v oglasu.

— **Kinematograf »Ideal«.** Spored za torek 5., sredo 6. in četrtek 7. novembra 1912: 1. Zurnal Pathé. (Kinematografska poročila. Najnovejši dogodljaji, šport, moda itd.) 2. Mulicke in idealna žena. (Velekomično s pariškimi komikom Bocooum.) 3. Signalement. (Zanimiva kolorirana drama.) 4. Otroci generala. (Mimična drama Urbana Gada v treh dejanjih z Asto Nilsem. — Ta drama prekaša daleko prvo dramo »Smrtni ples« Gledališko občinstvo ima priliko, da si ogleda »Duzo kinematografa« v vlogi mlade deklice. Tako dobro uspejo slike se ni pokazalo še v kinematografu. — 5. Novi zdravnik. (Krasna ameriška veseloiogra.) Sobota, »XI. zapovedi!« ali »Ne moti svojega bližnjega medene tedne«. (Veseloiogra v dveh delih. Originalna učinkovitost.) Pripravlja se »Železna proti beli rokavici«. (Detektivski film. Nadaljevanje I. dela.) Poleg tega učinkovitost z Mirkom: »Palček« v 2 delih. Pri vseh predstavah.

Trst.

TRZAŠKI NAR. SOC. MLADINI.

Nihče Vam ni zaklical: »Ustanite!« Nihče Vas ni poskusil vzdramiti, nihče peljati iz teme k luči, iz noči v svetel jasen dan. Spontano in brez najmanjšega pritiska od zunaj je liki električni iskri šinil prvi žarek skozi Vaša mrtva srca ter jih ogrel in oživel. Skozi tržaško proletarsko mladino je zavel topel dih nove pomladi in novo življenje je zaplulo v njej. Zato, bratje, prosimo Vas, ne zapirajte src in oči, marveč sprejmite z odprtimi rokami nove, k Vam prihajajoče ideje narodnega socializma, sprejmite z iskreno hvaležnostjo in duši blagovestnike in poroke našega prerojenja.

Vem, da se mi bo zopet očitalo, da porabim preveč črnila, ali jaz prav lahko zavrnem tako očitanje, kajti boljše je, da porabim preveč črnila, kakor pa da bi si kakor marsikdo drugi, tako obrabil in pokvaril jezik, da bi ga v najvažnejšem momentu ne mogli rabiti za drugo, kakor da mlatin z njim prazno slamo.

Sicer pa, trž. nar. soc. mladina prav dobro ve, da je pri vsaki stvari najvažnejša stvar dober in trden temelj. Imeli ste v Trstu že več sestankov, izvršile so se že obširne debate in diskuzije, napisalo se je že več člankov in število pristašev raste od dne do dne. Nočemo pa, da naša stvar zagori ter zgori naglo kakor kup na Trst in okolico, marveč se širi tudi po Goriskem, po Istri in celo iz sirote Koroške prihajajo mnogobojni glasovi. Gibanje je torej obširna akcija, ki ga je treba postaviti na trdno in široko podlago, katere pa ni mogoče kar čez noč vsvariti. Imeli bi že ustanovni občni zbor, toda na eni strani niso še pravila potrjena ter Vam razni nepovabljeni gostje delajo vsakojake zapreke in situosii, na drugi strani pa se Vam, kakor rečeno, nikamor ne mudi.

Vsled tega presim one brate in sestre, ki tako nestrpno povprašujejo, kedaj bo ustanovni občni zbor, kedaj bo to, kedaj ono, naj le malo potrpijo, kajti le počasi se daleč pride. Izkušnja uči, da je vedno boljša temeljita pa gotova počasnost, kakor pa površna in negotova naglica. Porabite ta čas v to, dragi bratje, da pridno agitirate, da širite naše lepe ideje med trž. slov. proletarsko mladino ter povsod zasejete nadebudno zrno narodnega socializma; zemlja je itak rodovitna kakor nikjer na Slovenskem.

Zadostuje naj Vam, za sedaj, dragi bratje, to, da se naše vrste čimdalje bolj množijo, da naša mlada armada raste ter se čudovito pomnožuje. Zadovoljite se za sedaj s tem, da niso ostali poveljniki osamljeni, brez čet, temveč da se pojavljajo na našem bojnem polju vedno nove trupe. Ali ne bō pofnilo naša srca blaženstvo tedaj, ko bo to naše polje, lesketajoče se v biserni jutranji rosi mrgelelo tisočev od mladega jutranjega solnca ožarjene in ogrevane slovenske mladine? Ali Vam ne bo srce zavrisvalo od sreče, dragi bratje, ko zaslišite klic: Naprej za narodne in človeške pravice slovenskega naroda. — armada je pripravljena!« O, to je gotovo, bratje, in če se boste v polni meri zavedali, da ste Slovenci in ljudje, če bosta Vaša volja in zaupanje neomajna, če bo Vaša vztrajnost trdna in kremenita, ni več daleč dan naše zmage. Jozua.

Drobiž z bojišča.

SRBSKI KMET V BOJU.

Dopisnik nekega srbskega lista pripoveduje: Sumadinci in Rudničani so najboljši vojaki. To so pravi naši Spartanci. Govore silno malo, ne hvalljo se v obče, za rane se čisto nič ne zmenijo. Silno jih jezi, če morajo ležati po bolnicah. Dočim je Belgrajčan na bojišču in v bolnici enak kot v kavarni in bolj predren kot hraber, je vojak iz južnih pokrajin človek dolžnosti. To so oni ljudje, ki najrednejše plačujejo svoje davke. Razgovarjal sem se z nekim sumadijskim ranjencem o volni, čutil sem se njegovi hrabrosti in prostodušnosti. Odgovarjal je na vprašanja, tako kakor bi mu bila vojna igrača.

»Kako ti je bilo pri srcu, ko so vas naskočili Albanci!«

»Kako neki! Ne izplača se ti biti strahopetneč. Nazaj ne smeš, četudi hočeš, a naprej greš na riziko!«

»Ali te rana kaj boli?«

»Kaj še!« Ko smo naskakovali neko brdo, ne je nekaj zbodlo, kakor bi me osa picla. Milil sem, da se mi je zadrl kak trn. Ko je strejanje prenehalo, sem zapazil, da močno krvavim.«

»Ali Albanci dobro streljajo?«

»Dobro, bogami!« Samo turški topovi niso za nobeno rabo. Toda Albanci streljajo navadnost inenitno. Če ležiš in streljaš, pa se ti čila roka, gotovo te vanjo zadene. Za to je tudi toliko naših vojakov ranjenih v levo oko.«

»Kaj pa naši oficirji, ali se skrivajo za vas?«

»Kaj? Vedno so spredaj. Silno mnogo jih pade. Takoj začetkom prve bitke sem si mislil: Zopet pošiljajo nas kmete na klavnico, a to smo naskakovali neki hrib, koga sem videl poleg sebe! Predsednika svojega okroglega odličja. To me je tako vspodbudilo, da sem jasno zaklical samemu sebi: Če je tako, potem brate naprej, četudi na mestu pogineš!«

JUNAŠTVO SRBSKIH OFICIRJEV.

»Samouprava« poroča: Nekemu ranjencu prostaku, ki je bil nevarno ranjen v bitki pri Kumanovu, so Belgrajčani v bolnišnici silno tregli. Od vseh strani je dobival priznalna pisma za njegovo hrabrost. Vojaku to očitno ni bilo po volji. Ko je nekega dne bilo zbranih kolu njegove postelje zopet več Belgrajčanov, se je vzdignil in nenadoma pričel:

»Res je, naša vojska se je pri Kumanom orila silno hrabro. Res pa je tudi, da so bitko pri Kumanovu dobili pravzaprav naši oficirji. Laš polk dobi povelje za bajonetni naskok. Kar stopi poveljni raz konja, stopi pred nas in zakliče: »Gospodje oficirji, naprej! Naprej na sovražnika v prvo vrsto. V trenutku so bili vsi oficirji v prvih vrstah, Pograbili so za puške in zdirjali naprej, a mi za njimi. Komaj je pretekla minuta, že jih je ležalo čez 20 mrtvih in težko ranjenih. Ne vem, kako je bilo z drugimi. Le toliko mi je znano, da je kri kar vskipela v meni, ko sem videl, kako padajo pred mojimi očmi naši ljubljani oficirji. Čudil sem se nepopisni hrabrosti naših oficirjev. Kakor ranjeni levi smo se zapodili na sovražnika in se tekom ene minute pomešali z njim. Pričelo se je strašno klanje. Tekom ene ure smo poklali vso turško četo, s katero smo se borili. Maščevali smo sijajno smrt naših oficirjev. Naenkrat zagrmel naš topovi. V tem trenutku se mi je zavrtelo v glavi, padel sem nezavesten na tla. Ko sem se zopet zavedel, so mi tovariši pravili, da je naša zmaga pri Kumanovu velikanska in da Turki beže v največjem neredu proti Skoplju. Toda škoda, da me je zadela krogla v glavo. Videl bi rad ta turški beg, pa če bi tudi takoj naslednjega dne umrl. Našim oficirjem pa: Slava! Dokler nam bodo poveljevali taki oficirji, upamo vedno lahko na zmago!

DALMATINCI NA BOJIŠČU.

Balkanske vojne so se udeležili tudi trije Dalmatinci iz Selca na otoku Braču in sicer: Učko, Ljubiša in Dragiša Ursalovic. Vsi trije so bili topničarji, a nikomur ni bilo usojeno, da bi ob strani generala Stepanovića in prestolonaslednika Aleksandra dospel živ v slavno Skoplje. Niko je poginil pri Kumanovu, Ljubiša v vstaški četi znanega Popovića, a tretji Dragiša na bolgarski strani pri Drinopolju. Vsi trije so junaško prelihi svojo kri v boju za osvoboditev Jugoslovanov izpod turškega jarma. Slava njim!

Vojna.

Turško uradno poročilo o bitki pri Lile Burgasu. Sultan prosi za mir. Poincare odbil posredovanje.

Najnovejša telefonska in brzojavna poročila.

BOLGARI V VELIKANSKI NEVARNOSTI. GENERAL KUSTEVIČ ODLOČIL ZMAGO.

Carigrad, 4. novembra. Po uradnih semkaj došli poročilih je trajala velika odločilna bitka pri Lile Burgasu med Bolgari in Turki cele tri dni in tri noči. Bitka je bila tako strašna, da ni najti primere v svetovni zgodovini. Tako Bolgari kakor Turki so se bojevali z nepopisno hrabrostjo in zaničevanjem smrti. Turki so v te bitki napeli vse moči, da bi napravili konec zmagovitemu bolgarskemu prodranju. Vsi Turki od vrhovnega poveljnika vojnega ministra Nazim paše do najnižjega prostaka so v polni meri izvršili svojo dolžnost. Bolgari, ki so bili v velikih manjšini, so si bili dobro v svesti velike nevarnosti, v kateri so se nahajali in so se naravnost obupno pognali v bitko. Turkom je bila v bitki cela dva dni sreča mila. Naskočili so s tako vehemenco Bolgare, da ti kljub nepopisnemu junaštvu niso bili kos Turkom. Bolgari so se morali na vsej črti umakniti in Turki so si bili že v svesti svoje zmage. Bili so trdno prepričani, da bodo na tretji zadnji dan bitke pognali v divji beg. Že so se začeli Bolgari, četudi v popolnem redu umikati nazaj, ko jim je nenadoma prišel na pomoč s 40.000 vojakov general Kustevič, ki je prišel s svojo armado od Kjustendila. General Kustevič je videl obupno situacijo Bolgarov in se je zato s svojimi svežimi četami vrgel divje v boj. Turške čete so pričele padati kakor snopi na tla. Vstred prihoda generala Kusteviča se je turška zmaga spremenila v tako strašen poraz, da je turška armada popolnoma zgubljena. Turški vojak, ki so bili tri dni in tri noči v boju, so bili silno utrujeni in zato nikakor niso bili kos strašnemu navalu generala Kusteviča. Bol-

garski vojak, ki so vsled prihoda generala Kusteviča dobili strašen pogum. Usoda turške armade je bila zapečatená. Poraz turške armade je bil tako popoln, da je postala turška armada čisto nesposobna za vsak odpor. Pustili so bojišča in v strašni paniki v največjem neredu pobegnili proti Cataldži.

VELIKA BOLGARSKA ZMAGA.

Sofija, 4. novembra. Uradno se poroča: Bolgari so po hudem boju zavzeli Nevrokop. V nedeljo popoldne so osvojili po strašnem klanju tudi važni kolodvor v mestu Vuk in tako definitivno pretrgali tudi železniško zvezo Drinopolja z zapadom. Danes so Turki zopet skušali napasti levo bolgarsko krilo pri Bunar Hisariju, a so bili strahovito tepeni in so pobegnili v največjem neredu. Bolgari so zaplenili štiri baterije topov in vjeli 1300 Turkov.

SULTAN PROSI FRANCIJO ZA POSREDOVANJE. POINCARE ODBIL PROŠNJO

Pariz, 4. novembra. Uradno se poroča: Turška vlada je naprosila Francijo, naj posreduje pri velevlastih za mir oziroma vsaj premirje med balkansko zvezo in Turčijo. Ministrski predsednik Poincare je turški vladi takoj odgovoril, da turške prošnje nikakor ne more vzeti na znanje, ker ne odgovarja mednarodnemu pravu in bi vzbudilo lahko sum, da nastopa Francija zahrbitno proti balkanski zvezi.

SULTAN SE JE RAZJOKAL.

Pariz, 4. novembra. O predzgodovini sultanovega koraka, ki se je obrnil do Francije za pomoč, se poroča sledeče: Sultana so turški generali o bitki pri Lile Burgasu popolnoma napačno informirali. Sultan je bil trdno prepričan, da so Turki zmagali. Zvedel je o veliki turški katastrofi šele v trenutku, ko se je pojavila v Dardanelah neka angleška križarka. Sultan, veliki vezir in zunanji minister so imeli takoj po prihodu angleške križarke z angleškim poslanikom konferenco, pri kateri je angleški poslanik podal sultanu natančno poročilo o obupnem položaju, v katerem se nahaja turška armada in ga tudi opozoril na dejstvo, da bi vsak nadaljni odpor proti Bolgarom pri Cataldži pomenil popolno uničenje turške armade. Sultan se je razjokal, ko je zvedel resnico in z objokanimi očmi izjavil, da je pripravljen dati takoj privolenje za mir in preskrbeti vse potrebno za zaščito kristjanov v Carigradu.

PASIĆ O PRAVICI SRBIJE DO JADRANSKEGA MORJA.

London, 4. novembra. Srbski ministrski predsednik Nikola Pasić, ustvaritelj balkanske zveze, se je v pogovoru z nekim žurnalistom izrazil: Srbija želi priti do Jadranskega morja in zahteva zase pristanišča Alezija, Parentezo, Lješ in Drač. Ti kraji so najtesnejše spojeni s srbsko zgodovino in ima Srbija popolno pravico do njih.

BOLGARI SE BODO USTAVILI PRED CARIGRADOM.

London, 4. novembra. Iz Rima se poroča, da so balkanske države obljubile velevlastim da se ustavijo pred Carigradom. Bolgari se bodo ustavili pred Carigradom in čakali, da prosí sultan za mir. Le ako se to ne zgodi, bodo naskočili tudi Carigrad.

GRKI PROTI PREMIRJU.

Pariz, 4. novembra. »Temps« poroča, da se je grški ministrski predsednik Venizelos izrazil, da Grška toliko časa noče ničesar slišati o kakem mirovnem posredovanju, dokler prestolonaslednik Konstantin in srbski prestolonaslednik Aleksander ne zavzameta Solun.

Odgovorni urednik Radivoj Korene.
Last in tisk »Učiteljske tiskarne«

Mali oglasi.

Dame se sprejmejo da diskretno vizito, eventualno na hrano in stanovanje zunanji Ljubljane. Stroga tajnost. Kje, pove Prva anončna pisarna.

Hiša na Jesenicah na Gorenjskem, na lepem prostoru, pripravna za trgovino ali obrt se po ugodni ceni proda. Kje pove »Prva anončna pisarna«.

Naznanilo.

Staro, neuporabljivo umetno zobovje se kupuje danes po najvišjih cenah v hotelu pri »Slonu« št. 34, I, nadstropje.

Brzojavka.

V italijanski kuhinji

hotela pri Maliču nasproti glavne pošte se dobe vsak dan ašoltirane morske ribe. Vina samo iz najboljših kleti in sicer: brionska, porenška iz agrarnega zavoda. Apolo-vino po 72 v liter za družine na dom postavljeno itd.

Vizitke in kuverte

prilporeča

Učiteljska tiskarna
v Ljubljani, r. z. o. z.

Ozirajte se na tvrdke,
ki oglašajo v „Dnevu“.

Najlepša ugodnost

je sedaj za resno misleše reflektante z nekaj premoženjem ali pa z garancijami. Dobi se takoj glavna trgovina z filialko skupaj ali posamezno; prometa preko 100.000 K v velikem kraju na deželi, z največjimi ugodnostmi, mešana trgovinska stroka. Vzrok oddaje je, ker se je prevzelo veliko podjetje najnovejše vrste. Ponudbe z navedbo premoženja in časa kedaj se lahko prevzame se pošljejo pod „Ugodnost 1913“ na Prvo anončno pisarno.

20% do 30%

znižane cene radi preogromne zaloge oblek, raglanov in zimskih sukenj za gospode in dečke, najmodernejših damskih kostumov, plaščev, paletotev, bluz in kril.

V damski konfekciji vedno velika izbira. Postrežba točna. Cene nizke.

„Angleško skladišče oblek“
O Bernatovič, Ljubljana, Mestni trg šte. 5.

Moderne krasne bluze

iz svile, gaza, čipk, etamina, volne in barheta, vrhnja in spodnja krila, pletene jope, vse v največji izbiri po zelo ugodnih cenah

v modni in športni trgovini

P. Magdič, Ljubljana

nasproti glavne pošte.

V zalogi je vedno do 500 kosov od 2 do 60 K komad, tako da si vsakdo lahko izbere.

Ob nedeljah se dobivajo venci v isti hiši v I. nadstr.

Slavnemu občinstvu v mestu in na deželi vljudno priporočam največjo zalogo krasnih

nagrobnih vencev in trakov

z napisi.

Zunanja naročila se izvršujejo hitro in točno.

:: **Cene brez konkurence.** ::

FR. IGLIČ Ljubljana, Mestni trg št. 11-12.

Mestna hranilnica ljubljanska

v Ljubljani, v lastni hiši, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem leta 1911: 6145 milijonov kron.

Stanje hranilnih vlog nad 42,000.000 K. Rezervni zaklad nad 1,300.000 K.

Sprejema vloge vsak delavnik. Sprejema tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov. Obreštuje po

4 1/4 %

brez odbitka. — Za vloge jamči rezervni zaklad hranilnice in mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in z vsjo davčno močjo.

Poslovanje nadzoruje c. kr. deželna vlada.

Izključena je vsaka špekulacija in izguba vložnega denarja.

Posoja na zemljišča in poslopja proti 5% obrestim in najmanj 1/2% amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične

domače hranilnike.

Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.